

83 . Slava Rusă | Comuna: Slava Cercheză | Județ: Tulcea | Punct: Cetatea Fetei | Anul: 2013

Anul: 2013

Cod RAN: 161277.01

Perioade: Antichitate, Evul Mediu

Epoci: Epoca romană târzie, Epoca migrațiilor

Tipuri sit: amenajare/construcție, locuire

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Neatribuit

Autori: Dan Aparaschivei, Ștefan Honcu, Alina Neagu, Ana Odochiciuc, Ciprian Turică, Alexandru Guțu, Mihai Lazăr, Diana Ungureanu, Elena Ciocan, George Ivașcu, Ovidiu Sandu, Bogdan Băetu, Elena Geangu

Instituții: Institutul de Arheologie Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea București, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Dunărea de Jos", Galați, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași

Raport

După ce, pe parcursul a șase campanii am urmărit situația arheologică din sectorul Curtină X prin trasarea a două secțiuni, SX și SX1, în anul 2013 am hotărât îndepărtarea martorului dintre ele, în primul rând pentru că a ajuns într-un stadiu avansat de degradare și nu mai era posibilă „citirea” lui, dar și pentru că devenise periculos pentru deplasarea către incinta de pe înălțimea din apropiere. De altfel, scopurile urmărite de noi pe parcursul acestei campanii impuneau cercetarea unei arii mai importante din sectorul vizat.

Au fost stabilite două obiective fundamentale care au fost în prim-planul preocupărilor noastre încă de la începerea lucrărilor la sectorul Curtina X: 1. Lămurirea sistemului de construcție a incintei de sud-est și 2. Surprinderea cât mai completă a structurii urbanistice din partea de sud-est a cetății Ibida prin cercetarea edificiilor intramurane. Fiecărui dintre aceste obiective i s-au circumscris alte obiective particulare, prestabilite sau care s-au impus ulterior, prin prisma evoluției cercetărilor.

Trebuie să menționăm, în primul rând, că, în afară de puținele fonduri de care am dispus din partea Ministerului Culturii, cea mai mare parte a lucrărilor efectuate le datorăm eforturilor studenților, masteranzilor și doctoranzilor de la Universitățile din Iași, Galați și București.

Așadar, după obișnuita acțiune de curățare a sectorului am retrasat limitele secțiunilor și am început demontarea martorului dintre SX și SX1 dinspre V, respectiv din caroul 6, corespunzător porțiunii de incintă, către edificiile intramurane. Am încercat să dezvelim o suprafață totală de 12X24 m cât măsoară cele două secțiuni deja cercetate în mare parte, împreună cu martorul în cauză.

În paralel, în SX1, carourile 1-2 am continuat cercetarea din anii precedenți prin reluarea săpăturii la edificiile E2 și E3 și calea de acces S2. Astfel, am trecut la degajarea zidului Z1E2 poziționat S-V – N-E, în interiorul edificiului E2. De la circa 0,92 m am descoperit deja baza zidului, respectiv un pat de pământ galben bine tasat, pe care fusese ridicat acesta. În ceea ce privește Z2E2, așa cum știm deja din campaniile anterioare, este prăbușit către nord, dar insistând în interiorul aceluiași edificiu, de această dată pe latura zidului Z2 am identificat, pe întreaga sa lungime, până în profilul de V, în care intră, un nou zid. Acesta, regăsit pe circa 1,55 m din lungimea sa este lipit de Z2E2, dar este demantelat parțial în capătul de E, la joncțiunea cu Z1E2, de la circa 0,60 m de acesta. Noul zid, pe care îl vom numi convențional Z1E4, pentru că face parte, cel mai probabil, dintr-o fază a unui edificiu, E4, care ar fi putut funcționa înainte de perioada în care putem încadra E2 și E3. În continuare susținem ideea că aceste ultime două clădiri sunt contemporane, atât prin prisma tehnicii de construcție, dar și pe baza materialului arheologic recoltat din

interiorul și din preajma celor două construcții, respectiv din a doua parte a secolului al IV-lea sau chiar în secolul al V-lea. Interesant este că pe strada S2 am mai descoperit două monede de secol IV (prima cu caracteristicile SX1, c.3, -1,60 m, iar a doua mai spre nord, cu aceleași caracteristici, dar la adâncimea de -1,80 m), ceea ce reconfirmă datarea complexelor din această secțiune făcută încă de acum două campanii. În acest context, faza din care s-ar data E4 ar putea corespunde primei părți a secolului al IV-lea sau, cel târziu, perioadei de mijloc a acestui veac. Prin prelungirea săpăturii pe strada S2 printr-un mic sondaj pe care l-am realizat la baza Z1E2, către N-V, am regăsit o mică porțiune din zidul Z1E4, ceea ce sugerează că acesta nu urma exact aceeași trasă precum Z2E2. Din păcate, în afară de presupunerea că se încheie pe o direcție aproximativă SV-NE nu mai putem preciza foarte multe detalii pentru că nu i-am mai putut urmări continuarea.

Cert este că E1Z2 stă pe un pat de pământ galben tasat de circa 0,35 m, acest strat acoperind, la rândul său, două asize din zidul Z1E4, funcționabil într-o perioadă anterioară. Și în interiorul edificiului E2, în porțiunea demantelată din zidul în cauză se păstrează tot două asize, ceea ce ne face să presupunem că a fost demantelat în momentul când s-a ridicat E2 atât cât a fost nevoie pentru a așeza noua construcție.

Situația a devenit și mai interesantă când am extins săpătura noastră către N, la baza Z2E2, dar în afara edificiului și la baza zidului ce bloca strada S2. Aici am descoperit trei elemente importante care sunt incluse în c.1 pe toată lățimea secțiunii. În partea de V am conturat și mai bine o podea de lut galben, cu resturi importante de cărbune ars, înroșit și înnegrit și cu fragmente consistente de chirpici ars. De altfel, asizele superioare ale Z2E2, așa cum constatăm încă de la dezvelirea sa, sunt la fel de roșiatice precum materialul ars găsit pe podeaua de lut de la bază. Așadar, chiar de sub zid și până lângă profilul de N, pe o lățime de 1,10 m spre S și 1,80 m spre N, avem această podea ce corespunde unui nivel de locuire incendiat. Lângă acest element, se desfășoară pe o direcție S-N, nu neapărat perpendicular pe incintă, un pavaj din piatră de calcar în blochete, foarte bine păstrat. Atât pe podeaua de lut ars, cât și pe pavaj au fost descoperite numeroase artefacte ceramice, din sticlă și fragmente de fier brut, dar și oase de animale. Din păcate nu avem vreo monedă care să ne dateze foarte bine complexul. Pavajul pornește de sub zidul Z2E2, deci este logic să considerăm că funcționa anterior ridicării acestuia (dar poate dată din prima fază a complexului, corespunzător lui E4). Tot de sub același zid se poate vedea ieșind o altă piatră care suprapune calea de acces pavată, zicem noi un posibil element de la o treaptă sau parte a construcției E4. Oricum, de sub această piatră, cu dimensiunile de 0,35 pe latura paralelă cu zidul pe 0,25 m pe latura perpendiculară cu zidul, pornește structura de piatră de calcar fasonată pe toată lungimea secțiunii respective, de circa 3,50 m și cu o lățime de 0,92 m. Par a fi trei astfel de blochete. Prima, cea din apropierea zidului, cu dimensiunile

1,00x0,92m, este spartă la circa 0,60 m către E3. A doua blochetă, cel mai bine păstrată, are o lungime de 1,90 m, iar a treia, care intră în profilul de nord, o regăsim pe circa 0,80 m, dar este spartă destul de mult către est, spre interiorul secțiunii. La intersecția primelor două blochete a apărut un obiect de fier ciudat prin formă, dar mai ales prin dispunerea sa sub acest pavaj. Obiectul, aproximativ circular, este practic un inel de fier cu diametrul de 0,10 m și așezat într-o casetă tăiată în blochetele de calcar, cu dimensiunile de 0,15x0,10 m, situată la circa 0,13 m de latura de E a pavajului. Respectivul inel stătea pe o piatră circulară prelucrată, foarte dură, cu suprafața ce pare a fi acoperită de zgură sticloasă. În interiorul acestui obiect s-a găsit un piron de fier rupt în două bucăți, mai multe fragmente de Fe și pământ. Despre semnificația și utilitatea acestor obiecte este foarte greu de opinat, dar este posibil să fie parte dintr-un sistem de măcinat care să aibă legătură și cu dispunerea în apropiere a depozitului de dolia, dar poate avea și o semnificație pur simbolică. Rămâne o provocare importantă în cercetarea noastră viitoare.

După această cale de acces compactă, spre profilul de E al secțiunii, se poate observa destul de bine o stradă pavată cu pietre de dimensiuni mici și mijlocii care se regăsește aproape pe toată suprafața rămasă din secțiune. Dimensiunile sale sunt de aproximativ 1,80 m în partea de sub zidul E2Z2 și se îngustează până la 0,80 m înspre profilul de N. Practic, este destul de evident că această porțiune de stradă este mărginită de blochetele de calcar prezentate anterior, astfel că, cel mai probabil, este vorba de o cale de acces ce mergea, poate, către depozitul de cereale de la baza incintei, mărginită de o cale pietonală pavată. Este, bineînțeles, doar o supoziție în contextul în care mai rămân de făcut câteva sondaje în și în preajma acestei străzi, dar, mai ales, rămâne de degajat martorul în carourile 1-3 pentru a vedea cel mai bine situația generală.

Obiectivul primordial în anul următor va fi tocmai acesta.

Trebuie să semnalăm, la circa 0, 20 m de profilul de E și o structură circulară roșiatică ce pare a fi buza unui cuptor sau poate doar un fragment de buză de dolium, dar despre care, de asemenea, nu putem afirma foarte multe. Interesant este că acest complex este chiar sub strada de care pomeneam mai sus.

În ceea ce privește martorul, obiectivul propus, cum menționam și mai sus, era să dezvelim o cât mai mare porțiune din Curtina X, probabil cea mai lungă curtaină din cetate, să ajungem la baza incintei, dar și să scoatem la suprafață alte posibile dolia din depozitul prognozat încă din 2007. Astfel, în dreptul c.6 s-a trecut la îndepărtarea unei cantități impresionante de pământ vegetal și apoi moloz cu piatră de dimensiuni medii și mari, practic dărâmtura incintei. A trebuit să concentrăm o forță de lucru suplimentară datorită dificultății lucrărilor dată de panta abruptă coroborată cu cantitățile foarte mari de moloz. În final, am reușit să descoperim 15 m din paramentul interior al curtinei și 7,5 m din paramentul exterior. Am ajuns, de asemenea, la o adâncime de circa 3,40 m, dar fără să fi atins elementele care ne interesau din substrucția de peste 2,50 m surprinsă în sondajul din SX în anul 2011. Rămâne să stabilim tot în campania următoare unde are loc trecerea de la substrucția menționată, ridicată și ea, cel mai posibil, pe stâncă, dar la adâncime apreciabilă (reamintim că cea mai mare înălțime a incintei descoperite până în prezent este de 6,30 m) și plinta obișnuită pe care am întâlnit-o în SX1. S-a strâns și o cantitate apreciabilă de materiale arheologice, în special ceramică databilă în secolele IV-VI. Mai mult, a fost scos la iveală un nou bloc de piatră fasonată de dimensiuni foarte mari, respectiv 1,00x0,80x0,40 m, cel mai probabil căzut din turnurile fortificației colinare. Este pe același traseu pe care, în anii precedenți s-au descoperit și celelalte pietre uriașe, respectiv la circa 2,50 m de linia incintei, în intramuros.

Ceea ce am reușit foarte bine a fost profilarea treptelor de acces pe incintă, incluse în structura întăririi zidului la reconstrucția generală din secolul al VI-lea. Acum se poate observa, în sprijinul ipotezei noastre cu refacerea din perioada Anastasius-Justinian, cel mai probabil, că dincolo de asizele de cărămidă care intră până către treapta a 5-a din zid, caracteristice epocii, avem și o structură diferită a paramentului interior. Este drept că situarea sa oarecum mai la suprafață l-a expus intemperiei, dar faptul că piatra folosită este mai friabilă și mai puțin calitativă este evident.

Scările din zid erau în număr de opt și sunt, practic, blochete de calcar, la fel ca și cele cinci identificate înainte de refacerea târzie și pe care le numerotăm de la 1 la 5. Disponerea lor sugerează clar o succesiune a celor cinci trepte din partea inferioară, din dreptul incintei de 2,20 m, cu celelalte opt noi trepte din dreptul întăririi. Din acest motiv, aceste noi elemente le vom numerota de la 6 la 13, de jos, de la colțul îngroșării, către partea superioară, spre V.

Dimensiunile celorlalte opt trepte sunt: treapta 6 (prima din colț, de la baza incintei) are 0,45 m pe latura paralelă cu incinta pe 0,25 m grosime), treapta 7 (a doua după colț) are 0,50 m pe latura paralelă cu zidul și 0,12 m grosime), treapta 8 are 0,56x0,20 m; treapta 9 are 0,58x0,18 m; treapta 10 are 0,60x0,14 m; treapta 11 are 0,70x0,15 m; treapta 12 are 0,70x0,15 m; treapta 13 are 0,65x0,15 m. Mai există și o a 14-a piatră, oarecum pe aceeași direcție, dar faptul că nu se găsește aliniată cu celelalte, ci iese cu mai mult de 0,10 m din aliniamentul celorlalte ne determină să luăm în considerare că a fost adăugată ulterior, odată cu refacerea târzie, de secol VI.

La aproximativ 1,80 m de incintă am reușit dezvelirea, în suprafață, a depozitului de dolia din care în 2007 găseam trei vase (D1, 2 și 3), iar în 2011 un al patrulea (D4) (distanțele s-au luat în raport cu punctele cele mai apropiate ale vaselor, dinspre incintă). Acum am mai identificat D5, 6, 7 și 8, aliniată paralel cu incinta. D5 se află la 0,80 m de D6, D6 de D7 la 0,85m, D7 de D8 este la 0,80 m, iar între D5 și D8 sunt 0,85 m. După disponerea lor grupată ne așteptăm să ajungem la cel puțin 14-16 astfel de vase pe lățimea secțiunilor trasate de noi, după îndepărtarea completă a martorului.

Și în extramuros am intervenit atât cât ne-a permis extinderea martorului. Dintr-o porțiune foarte redusă corespunzătoare aceleiași „gropi de gunoi” săpate mai ales în campaniile din 2007-2009 am mai scos trei monede de secol V, dar și o cantitate mare de ceramică specifică secolelor IV-VI, oase de animale, sticlă și fier. Se reconfirmă, de asemenea, faptul că această porțiune din zona extramurană este plină de artefacte, cel mai probabil aruncate din cetate, având în vedere că nu s-au putut delimita niveluri de locuire evidente.

În acest an s-a reușit și un lucru foarte important pentru sectorul nostru, respectiv conservarea primară a incintei și a edificiilor din SX1, realizată de doamna conservator Vera Rusu sub supravegherea colegului Dorel Paraschiv de la ICEM Tulcea.

Informații suplimentare online

[Raportul 5173 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapsver Cimec.ro](#)
